

עמים למספר בני ישראל, ונאמר אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו, (ב) ההארה והיחוד הישראלי ביחוד גמור, אשר האירו ברקיו תבל כו', בית שמאי סברי שענין הראשון הוא העיקר, סוד מרע, מה ששורף סביב צריו ולכן פוחת והולך כמו בפרי החג שהם כנגד ע' אומות שמתמעטין והולכין, ובית הלל סברי עשה טוב הוא העיקר, מעלין בקודש ולא מורידין, ושהעיקר הוא ענין השגה, ולכן מוסיף והולך להראות היחוד הישראלי הגדל והולך. (מ"ט)

יש ב' בחינות בנר, מאיר ושורף, בחינות מוסיף ופוחת, והם בחינת הלל על התרוממות קרן ישראל והודאה על השפלת קרן רשעים ושניהם אמת. (נ)

איתא בגמרא בסוגיא דכבתה דפריך היכן צונו על נר חנוכה, ולכאורה קשה, למה אין הגמ' מקשה על המגילה או על נטילת ידים היכן צונו, וי"ל דכל מצות דרבנן הנו גדר וסייג לדאוריין, כמו למשל פורים למחייית עמלק ונטילת ידים לטהרה, ולכן הרי יש להם שפיר סמך מן התורה, אבל חנוכה שאין לזה סמך מדאורייתא, מקשה היכן צונו, ובאמת על חנוכה אמרו כי טובים דודיק מייז כו'. (נ"א)

התוספות מקשה במס' שבת (דף כ"א ע"א ד"ה להשתמש כו') מג"ל דטעמו של ר"ה לאסור בשבת הוא שמא יטה דילמא

(מ"ט) שיח שרפי קודש ב'. (נ) שפת אמת.

(נ"א) מפי השמועה בשם הרשב"צ מאוסטרובה ד"ל.

משום דכבתה זקוק לה ובשבת א"א כו', ותירץ המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע בעת שלמד בישיבת הגה"ק הרר"ש זי"ע בניקלשבורג, כי הנרות של שבת הנן ממקום יותר גבוה ויותר חשוב מהנרות של חנוכה, ובשביל זה הרי הנרות של שבת קודמין להנרות של חנוכה, וכשהדליק את הנרות של שבת שוב אינו צריך להנרות של חנוכה, ולפי זה מתורצת קושית התוספות, דסברא דזקוק לה שייד רק בימי חול, מה שאינו כן בשבת, שכבר הדליק נר של שבת, ושוב אינו צריך לנר של חנוכה, וע"כ הרי בטח הסברא היא משום שמותר להשתמש לאורה. (נ"ב)

את קושית הבית יוסף ז"ל אפשר לתרץ, שהשמן הי' צריך להיות לפי הדין משל ציבור מתרומות הלשכה ולכן נשאר תמיד מעט שמן במנורה, והנס חל על מעט השמן שהי' משל ציבור, ולכן הי' הנס בכל יום, כי בכל יום נשאר מה, אחרי שדלק כל היום, ואם כי אפשר שהברכה דרך נס תוכל לבוא בפח ריק, מכל מקום נשאר מעט שמן כדי להראות חביבות הציבור שהקב"ה רוצה בתרומת הלשכה. (נ"ג)

על קושית הבית יוסף ז"ל בענין ח' ימי חנוכה אפשר להגיד, שביום הראשון עשו פתילה דקה, יעז שאין שיעור ע"פ דין לעובי הפתילה, ואח"כ כשראו את הנס עשו כבר פתילות עבות. (נ"ד)

(נ"ב) מפי השמועה. (נ"ג) שיח שרפי קודש ב'. (נ"ד) מפי השמועה.

אפשר גם לתרץ את קושית הבית יוסף ז"ל ^{דלפי הדין הרי מצות הדלקת המנורה} היתה מבערב קודם שהחשיך היום, ומצות מבערב דחתה את השבת (עיין ברמב"ם ז"ל) ואם כן, התחילו להדליק ביום כ"ד מבערב, אור ליום כ"ה, ביום הראשון של חנוכה הי' נס, שהמנורה דלקה במשך כל היום, וביים האחרון של חנוכה הי' דולק כל היום בנס. (נ"ה)

על קושית הבית יוסף ז"ל אפשר להשיב שהם חשבו להדליק בכל יום נר אחד ובזה ג"כ יקיימו את המצוה, והנס הי' שהכל דלק. (נ"ו)

איתא אין מתמיצין את המצות (נ"ז) ואיתא מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק. (כ"ח)

כתיב נר לרגלי דבריך כו' וכן איתא עד שתכלה רגל מן השוק, פירושו ביטול הרגילות והטבעיות, כי הרגלים הם דרגין תחתונים, לכן הם משוקעים ביותר בטבע ובהרגל, וזה גורם לשכחה. (נ"ט)

הרגיל בנר הו"ל בנים ת"ח דכתיב נר מצוה ותורה אור, הרגיל היינו להמשיך

פ ר ש ת

ימים טובים בהלל והודאה. שקרא ה' לאיר יום. וכ' בזה"ק אמור שנקרא יו"ט

(נ"ה) שיח שרפי קודש ב'. (נ"ו) רמתיים צופים. (נ"ז) איחר להדליק אמר את זה. (נ"ח) מכתבי החסידים. (נ"ט) שפת אמת.

את הארה לתוך הרגילות, פי' לא לעשות את המצוה על צד ההרגל רק בשוב הדעת. כי החכמה והשכל אינו מתישן ואינו בא לידי הרגל, וזהו זקן שקנה חכמה, כי סתם חכם נקרא זקן, כי הגוף משתנה בעת הזקנה אבל החכמה אינה משתנית, ולכך נקרא ע"ש הזקנה. (ט)

זאת חנוכה, איתא במדרש בזאת יבוא אהרן אל הקודש, בזאת אני בוטח כו', ^{אוצר החכמה} כי מלכות שמים נקרא זאת, ע"ש כי זה הכל. (ט"א)

אחרי הדלקת הנרות צריכים ללמוד תורה, כי נר מצוה ותורה אור, ובודאי שהמצוה מאירה על אור התורה, ובפרט כשהמצוה הזאת היא מצוה המאירה ואי' שפועלת לתורה, המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע שאל לאיש אחד אם הוא מנסה ללמוד אחרי התפלה את ההלכות שלא הבין קודם התפלה, אחרי שביקש מהשי"ת אתה חונן לאדם דעת, ואם האדם בעצמו לא יאמין בתפילתו, איך יכולה התפילה לפעול. (ט"ב)

נר המערבי דולק בנס, כדאיתא, וכיון שדולק בנס, הריהו דולק גם עתה במקום שנגנו. (ט"ג)

מ ק פ

שמאיר מטוב שגנו הקב"ה לעולם הבא ובנס דחנוכה קבעו חז"ל ועשאו יו"ט בהלל והודאה שיאיר אור הגנוז בנקודה הפנימית

(ט) שפת אמת. (ט"א) שפת אמת. (ט"ב) שיח שרפי קודש ב'. (ט"ג) שפת אמת.

שבבני ישראל בכל שנה ושנה אותן הימים להלל ולהודות שעל שם זה נק' יהודים ע"ש יהודה, הפעם אודה, ופרש"י שנטלתי יותר על חלקי, ואנחנו בני ישראל כל מה שהשי"ת בותן אנו יודעים שזה יותר ממה שראויים. וזה המעט מכל העמים כ"כ במדרש כשנותן להם גדולה ממעיטים עצמם יותר שיודעין שזה בחסד הש"י ונקראים יהודים. (א)

אמר החסיד
אח"ח 1234567

איתא בזוה"ק ולא זכר שר המשקים כו' דמיותר וישכחהו, ומפרש שע"י שנעשה פגם בזכרון שאמר יוסף לשר המשקים שיזכרנו, לכן הביא את יוסף לשכחה והי' זה ירידה למדריגת יוסף וזה ממש נתקיים בנס חנוכה להיפוך ע"י שכ' להשכיחם מתורתך לכן נתוסף עוד זכרון לבנ"י ע"י שרצו להשכיחנו כי ימי חנוכה גותנים זכרון. (ב)

בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים, הנקודה הפנימית יצאת מכבלים בהם בשתקעת בכל ימות השנה. (ג)

זיכר יוסף את אחיו כו' פי' רש"י ז"ל שיצא בלי חתימת זקן, היינו שהי' עוד קטן ולא הי' ניכר לשבטים שנחתם בברית קודש, ולאחר שנחתם באות ברית קודש במעשה דפוטיפר, לא הכירו אותו ויוסף הכירם בזה. (ד)

הרה"ק הרר"ב מפשיסחה זצ"ל אמר יפתח בדורו כשמואל בדורו שהפוח בדורו יש לו הכוח והתוקף כשמואל בדורו, וגם

(א) ספר הזכות. (ב) שפת אמת ועוד. (ג) שפת אמת ועוד. (ד) שיח שרפי קודש ג'.

עתה יש הכוח לעשות ולפעול הגם שעתה הוא הזמן של קטנות דמוחין, והישועה והגאולה יבואו מהדורות הללו, ומי שפוח מסכימים לו מן השמים לכל, אף להשמאל, היינו להמשיך העושר והפרנסה בריוח שהמה תמכין דאורייתא וגם אפילו בהימין, מסכימין לו מן השמים היינו אף שהוא מיקל, ואיתא במדרש תנחומא בפר' בשא, ילמדנו רבינו נר חנוכה שהותר בה שמן מיום ראשון מדליק בה בשני כו' אבל הותר לו ביום השמיני עושה מדורה בפני עצמו ולמה, כיון שהוקצה למצוה אסור להשתמש בה, ולא יאמר אדם אינני מקיים מצות זקנים הואיל ואינו מן התורה אמר להם הקב"ה בני אין אתם רשאים לומר כך, שנאמר ועשית ע"פ התורה אשר יורוך, ולמה, שאף על דבריהם אני מסכים שנאמר ותגזור אומר ויקום לך כו', תדע לך שהרי יעקב בשעה שבירך את מנשה ואפרים מה כתיב שם, וישם את אפרים לפני מנשה כו' וקיים הקב"ה גזרותיו בקרבנות הנשיאים שהקריב אפרים תחילה כו', וקשה, וכי בשביל מה יאמר אדם אינני מקיים את מצות זקנים וכי ישנה מחשבה כזאת, הלא אדם כזה הריהו כפושע ישראל שאינו שומע לדברי חכמים, אלא שהקב"ה הסכים לכל ת"ת בדורו לקבל את העבודה כרצונו, ויוסף הצדיק הי' רוצה שמנשה יקדים את אפרים, היינו מנשה נשני אלקים מכל עמלי, היינו השכחה מעולם ומלואו, ואח"כ הי' נושא פירות, היינו בחינת אפרים, הפרני אלקים, אבל יעקב אבינו ע"ה שכלל את כלל ישראל ראה שזה יהי' קשה לכן הקדים את אפרים לפני מנשה, שיהי' נושא פירות גם בארץ עניו, ואחרי זה יבוא לבחינת מנשה.

היינו לשכוח מכל העולם, והסכים הקב"ה לעקב אבינו ע"ה והקדים בקרבנות את אפרים לפני מנשה, והמדרש מקדים לדבר הזה את ההלכה במותר השמן כדי להגיד שאל תאמר שחייבים לשמוע דברי סופרים מחמת סייג וגדר, אבל אחרי שסבר וגמר את המצוה צריכים לעשות מן המותר קודש, ומדברי המדרש אלא אנו למדין אפוא שחביבין דברי זקנים מן התורה. (ה)

איתא החודש הזה נגד מדת יוסף הצדיק ולכן יש בו ב' אדרים, נגד מנשה ואפרים, היינו לשמור את הברית קודש במחשבה, ועל ידי זה יתקיימו נכסי יוסף, כי בו כתיב והנה קמה אלומתי וגם נצבה. (ו)

פרשת

אח"ח 1234567

ויגש

[מזכיר חסידים]

ויגש אליו, פירוש בזוה"ק סמיכות גאולה לתפלה. שבפ' מקודם אמר מה נאמר כו' נדבר כו' שא"י לפתוח פיו מצד שמצא עונן, רק מ"מ הננו עבדים לאדוני, היינו שהגם שאין ע"י שלנו, נק' עבדים שעל ידינו נגלה כבוד השי"ת בעולם, ונעשה רצונו ית' הגם שאין הרצון בשלימות להיות נק' בנים, עכ"ז עבדים אנחנו להשי"ת, ובזה נוכל להתחזק לבקש רצון מהש"י, עד שפועלים שהש"י עונה אשר כו' הגביע שהוא הצדיק שבדור גימט' צדי"ק, גם הוא שהכוס של ברכה בידו, הוא יהי' לי עבד כו' עלו לשלום כו', שהעליה יהי' לי שהשלום שלו, ונהי'.

איתא במדרש קץ שם לחושך כו' כל זמן שיצה"ר בעולם כו' דאיתא וירא אור כי טוב ויבדל שראה שאין העולם כדאי להשתמש בו וגנוז כו', וזהו חסד עליון במה שגנוז שלא יפגמו הרשעים ח"ו באותו אור הגנוז כו' ועל זה נתקן סדר הבדלה בין אור לחושך בין ישראל לעמים בין יום השביעי כו'. (ז)

וירדו אחי יוסף לשבור בר כו', פי' שבמצרים הי' להם די אוכל וירדו לשם כדי לשבור את תאות האכילה, מה שלא יכלו בארץ כנען, אפוא שהי' רעב ולא הי' להם מה לאכול. (ח)

בחינת בנים לאביכם כו', וזה שאמר הבוחר בעמו ישראל באהבה כמ"ש האר"י ז"ל שע"י אהבה של השי"ת אלינו שמעוררים, עי"כ נוכל לעורר אהבה אצלנו אליו ית', שבל"ז איך יגיע ב"ו לאהבת הש"י וזה שפועל אח"כ ויגש כו' בי אדוני כמ"ש האר"י ז"ל שהשם בי, והיינו שם ה' נק' עלינו, ועי"ז ידבר נא כו', הוא כמ"ש ה' שפתי תפתח ובלחש באזני כו', ואל יחר כו' הוא פסוק יהי' לרצון אמרי פי שתיקנו חז"ל אלו הב' פסוקים לתפלה. שאל כו' לכם אב כו', הוא מה ה' שואל כו' כ"א ליראה, או אה, דביקות, ונאמר כו' אב זקן, הוא שבא לידי זקנה שהצצה"ר זקן כו'.

ור"ש הוא על שם שמעון שגינה כו' שהי' עיקר בהורדת יוסף לבור ורצה שיהרג ולא נגמר כי אם הוריד לבור, כן נגזר שיהרג וניצל רק במערה כמו שהי' יוסף י"ב שנים בבור כן הי' י"ב שנים כדאמר בשבת ל"ג. ^{אוצר החכמה}
(ג)

איתא במדרש ויגש אליו יהודה כו' הנה ימים באים כו' ויגש חורש בקוצר, חורש זה יהודה בקוצר זה יוסף, ע"ש, הוזה"ק אומר ויגש אליו יהודה, זה סמיכות גאולה לתפלה, דבר נא עבדך באזני אדוני, זה אד' שפתי תפתח, ואל יחר אפך בעבדך זהו יהי לרצון אמרי פי, ע"ש, יהודה יש בו שם הקדוש, וד' היינו שהוא דלת ואין לו יותר רק בה' וכל מה שיש לו אינו שייך לו, כי אם לה' ית' ב"ה, והכל למען כבוד ה', ויוסף יש בו ה' שהוא עליון, כמ"ש השמים שמים לה' וארץ נתן לבני אדם, ונאמר מחורף עצל לא יחרוש שואל בקציר ואין ועצל בחורף שהאדמה קשה והשלג והקור ממנעים, ומחמת זה מתעצל מלחרוש, ואח"כ כשהוא רואה בקציר ומתאוה ואין, כן הוא בעבודת השי"ת, בעת שהוא שוכב ויש לו מניעות שהוא בעולם הזה, שקוע במשא ומתן וכדומה ואינו עובד לעשות הכל כמו שהוא לשם השי"ת, לשמור הלאוין והעשין, ואח"כ כשהוא רואה איך שזורחת התורה והתפילה הריקו משתוקק ואינו יכול כבר לפעול יען שלא חרש ולא עשה עצמו כלי לקבל הוריעה, בעת שראה ובעת שהיה ביכלתו לעשות כמ"ש על שדי איש עצל עברתי ובאמת עלו

וילד כו' שהוא מיצ"ט קטן מעט אותו התחדשות, ותאמר כו' הורידוהו אלי, היינו אותו מעט התחדשות שמרגיש גם שהוא הארה קטנה והוא למעלה מהשמש, כדכ' אין כל כו', הורידוהו ע"י הארה הנ"ל כל המעשים שבעה"ז שיהי' אלי לשמי ית', ואשימה עיני כו' כדכ' עין ה' כו' יראיו כו', לא יוכל כו' לעזוב כו' כי במחשבה מקושר להש"י בירידה יש סכנה לבא לשבירה ח"ו, כמ"ש וימליך וימת כו', לא תראו פני כו' שא"א בלא"ה לראות פני השכינה, כי בריאת האדם לכך שירד ויעלה כנ"ל. (א)

¹²³⁴⁵⁶⁷ תחת

ויגש אליו יהודה כו', מלשון הודאה והוא כל איש ישראל, נקראים יהודים על שם שמודין שהכל ממנו ית' כו', ועי"ז יכולין ליגש. וזה עצה בכל שעת צרה והסתרת פנים לכל איש ישראל. (ב)

איתא במדרש, בשלושה מקומות דיבר יהודה לפני אחיו ועשאוהו מלך כו', ושפיר נקרא ראש המדברים כו', וגם מלשון שאמר יעקב אע"ה מטרף כו' עלית ונתעלה, ואמרו יהודה שעילה יתעלה כו', כבר תיקן וירד יהודה כו' ונתעלה, כמו שאמר הקב"ה למשה לך עלה אחר שאמר רד כו' כשניתקן זר' יוסי ע"ש יוסף ששתק כו', שה' פעמים אמרו עבדך אבינו ושתק כמ"ש במדרש, והי' ההתחלה מהגלות יגלה לצפורי, שצפור מכפר על לשון הרע וכך נימוקו עמו תמיד כמ"ש וכל כו' ה' מצליח, ואמר מעולם לא עבר על דברי חבריו לחקן הפירוד מהשבטים,

קמשונים באין יוצא ובאין בא, אבל יהודה גקרא חורש ומחוקק שנאמר כרע שכב כארי, ובאמת במעשה דתמר שהמשפט הי' לפני יצחק אבינו ע"ה ושם ועבר, ויהודה הי' מחוקק לטוב שבישראל, לגדול שבשבטים, ולא הי' בו שום שמץ דבר חטא ודופי כי מה' היתה זאת, כמו דאיתא שבא מלאך הממונה על התאווה ויהודה עמד בנסיון ולא בוש להודות במעשה כזה, אשר ידע שיהי' מרוחק ונדהה על ידה לגמרי, עד שיוכל לאמץ את שני העולמות, ולא רצה להנצל ע"י איסור, ובאמת כאשר עמד יהודה בנסיון תיכף יצא בת קול: ממני הי' הדברים, משום יראת חטא, להציל נפשות, שזה הוא העיקר, שכל איסור יחי' אצלו כחומה, וז"ש גנגש חורש בקוצר, מן השמים הסכימו לכל זה וקמ"ש ולא יכול יוסף להתאפק, ישנם גדולים שהם גדולים בעת גדולתם כמ"ש בשאול המלך, משכמו ולמעלה גבוה מכל העם, היינו שמשכמו ולמעלה הי' באמת גבוה מעל העם, אמל כאשר בא לידי ירידה אין בו פל קיום, לא כן יהודה, אשר כרע שכב כארי, כארי אף ששכב בעומק, וזהו חביב, ועל כגון זה נאמר יהודה אתה יודוך אחיד. (ד)

איתא. ברמב"ן ז"ל שכשנאספים בשבת וביו"ט (ה) לקדש את היום בתפילה ובברכת "שבת שלום" הרי זה נקרא מקרא קודש, וכן נאמר בפרשת ויקהל, כי שבת נסמך למלאכת המשכן, בכל ימות השבוע.

(ד) שיח שרפי קודש ג', (ה) אמר בשבת על שלחנו הקדוש,

כל אחד עוסק לו במלאכה אחרת ובשבת חכל פונים אל המכוון, וזה יען שבמשכן הי' ל"ט מלאכות וכל אחד עסק במלאכה אחרת ומכל המלאכות הללו נעשה מכוון אחד, וזה הוא המשכן, ולכן יש לעשות הכל לשם שמים ועי"ז יתהווה מימיו קדושת שבת, והכל פונים אל מכוון אחד שהוא שבת. (ו)

עד מתי נטבע בטיט (ז) ולא נצא מזה, גדולי ישראל אמרו שהמציל את הטובע צריך להיזהר להצילו בשערותיו, כדי שהטובע לא ימשוך את המציל אחריו, אמנם זהו דבר מסוכן ואינני חושב לחשש לזה אבל, מכל מקום ועל כל פנים צריך הטובע לחוס על מצילו העומד למשכו מהטיט. (ח)

איתא לעולם יכנוס אדם בשני פתחים (ט) ואמר הרה"ק הר"ב מפשיסחה זצ"ל פתח אחד כדי לצאת מהעולם הזה ופתח שני לעייל ולהתדבק בעולם הבא. (י)

כי פי המדבר אליכם כו' איתא דיבר בלשון הקודש, וכשיכיר העולם בטיב לשון הקודש אז יבוא משיח. (י"א)

איתא ראוי הי' לירד בשלשלאות כו' ולמה ראוי יעקב אבינו ע"ה לזה, אך הפי' שהי' ראוי לירד מדריגה אחר מדריגה עד

(ו) מכתבי החסידים. (ז) אמר בש"ק על שלחנו. (ח) שיח שרפי קודש ג'. (ט) אמר בש"ק על שלחנו. (י) שיח שרפי קודש ג'. (י"א) דגל יהודה פרשת ויחי.

חידושי

ויגש

ח ד י ם

סג

שיוכל לבוא למצרים, והשי"ת פעל ע"י יוסף שהי' יכול לבוא כמו שהי', בלי ירידה כלל, ע"י הכנת יוסף הצדיק בנו כו', וז"ש רדה כו' אל תעמוד כי ראה יוסף שיוכל עתה להיות במצרים בלי ירידה. (י"ב)

ויסע כו' זבחים לאלהי אביו יצחק כו'. עיין ברמב"ן שתמוה. גם המדרש שהביא רש"י ז"ל, וגבי זבחים לא מצינו רק ה' כמ"ש בזה"ק. ונראה שבה דחה את עשו מאביו דכתיב וילך אל כו' מפני יעקב, שלא רצה בשט"ח גר יהי זרעו, והוא הולך עתה לשלם השט"ח בשמחה, ויזבח כו' לאלהי אביו יצחק, בבחי' אבי יעקב זהו ה' המיוחד ב"ה וב"ש, והוצרך לפייס שאותו כ"ב שנים הי' בשביל כיבוד אב, והי' גלות עצום שהי' סבור שח"ו נדחה כי ארד כו', ואמר למה הרעותם לפי שהי' סבור שירד ממדרגותיו, וזה פי' למה כו' נסתרה דרכי מה', וח"ו לפרש כמו שסבורים העולם, רק הי' סבור שהוא הסתר פנים כדכ' ואנכי הסתר אסתיר כו' וכשהאדם בבחי' זו מזיק כשעושינו לו רע עפ"י הטבע כי אין ראוי לנס, ואם הי' יודע האמת שלא הי' שום גרעון ח"ו, אדרבה הי' יתרון, רק שהי' מפתח לבנים, שהוא עיקר התורה כ"ב אותיות אש שחורה ע"ג אש לבנה, כ"ב שנים אצל לבן ואח"כ נגד אדום, וכמו שתיקן תפלת ערבית בבאר שבע כשירד מא"י לחרן שהי' קיום לנו בגלות גם בחושך כן הי' אלו כ"ב שנים כמ"ש במדרש בימי אחשורוש, אלולי שנשמכה דעתם לדעת הזקן כו', בחי' הסתר כו' כמ"ש חז"ל אסתר מה"ת, והי' סבורין

שנדחין ח"ו, והושיע לנו הש"י ונחפץ לאורה ושמחה, וכן בגלותינו עתה. ועתה ותחי רוח כו' וראה שהי' הכל לטובה למפרע ההסתל וכל הענינים מיוסף וראה שגם מידת דינו של הקב"ה ג"כ רק לטובת ישראל, ובזמן הגאולה שלימה יהי' ג"כ כנ"ל שנראה למפרע שכל עניני הגלות הי' לטובתינו, ויתברר איך ומה כל פרט ופרט, ולא יכנף עוד כו' (וענהו הש"י אנכי ה' אלהי אביך שבחסד כנ"ל) וממילא כמ"ש בזה"ק סבא דמשפטים זבחי כו' הטיבה ברצונך כו' אז תחפץ זבחי צדק, אז בעת הגאולה שייך זבחים לה' אחד, כי אין שום חשש שיתאחזו אלהי ע"ש, וכמו כן הי' עתה לישראל, שזבח זבחים לאלקי ואין שום חשש כי אלוהי אביו יצחק, ורצה להתקשר בגאולה קודם הגלות כמ"ש במדרש שהקדים מעשה יהודה ופרץ שעד שלא נולד משעבד א' נולד גואל האחרון, שהקב"ה מקדים רפואה וזה שרצה יעקב שילך אתו בגלות, מיד בבחי' הגאולה וענהו הש"י במראות הלילה שהוא הגלות, אנכי ארד עמך כנ"ל ממילא אעלך גם עלה ביתרון גדול מאד יהי' עלי' אחר עלי' ואותו הגוי הגדול שהובטח אע"ה ואע"פ לגוי גדול כו' יהי' במצרים. (י"ג)

אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם כו', כידוע שיש ד' מדריגות בבני ישראל, האבות, י"ב השבטים, ע' נפש וס' דיבוא כמ"ש, וכל מה שיורדין במדריגה מתרבה יותר כמ"ש בס' הישר לר"ת. (י"ד)

יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, אמרו חז"ל שקרא ק"ש, איתא בשם

המהר"ל ז"ל מפרג, כי כאשר נתעורר בלב יעקב אבינו ע"ה אהבה ושמחה עצומה תחב אותה האהבה לתוך עבודת השי"ת. (ט"ו)

יעקב לא נשקו שקרא ק"ש, ויוסף אמאי לא קרא ק"ש, ונראה שבחי' יוסף שהי' בבית אדונו המצרי היתה להתדבק בהש"י אף כשעושה עניני העוה"ז ולא יתפרד כלל, אבל יעקב אבינו ע"ה הי' למעלה מהטבע ולכך נתדבק בהשי"ת ולא הי' יכול לנשקו כנ"ל (והמשכיל יבין) (ט"ז)

כמה ימי כו' שלשים ומאת כו' מעט ורעים כו' ולא השיגו כו' בימי מגוריהם כו', הוא תמוה כמ"ש הרמב"ן לא ידעתי טעם להתנצלות הזה בפני מלך ע"ש, חנני השי"ת ע"פ שכ' האריז"ל שתיקן ק"ל שנים מאדם, וזה מעט ורעים, וי"ז שנים במצרים שגימ' טוב ע"ש, והפי' שבירר התערובות טו"ר, אולם לא רצה כלל לכנוס בבחי' הטוב לגלות ת"י פרעה ח"ו, וכמו שבחי' יעקב דעת טוב מושל על מצרים, ופרעה עצמו אמר טוב ארץ מצרים לכם הוא, רק בבחי' מעט ורעים

הק"ל שנה שצריכים עוד בירור אחרי בירור, ובבחינה זו יורד לגור, ולא השיגו כו' שהוא דעת תפארת יסוד שיש לו בחי' שלמעלה מאבותיו ורוצה לגור רק בבחי' שאינו משיג, ימי היינו הארה של אבותינו ובחי' מעט הוא העומד נגד האומות כדכתיב לא מרובכם כו' המעט מכל העמים, ופי' רבותינו ז"ל שממעטים עצמם עי"ז והוא בחי' יעקב וישראל שרית עם כו'. (י"ז)

כי תועבת מצרים כל רועה צאן כו' יש אנשים אשר רוצים להתבלט במעשיהם ולמצוא חן כדי שיהי' חשובים אצל האומות, אבל יוסף הצדיק, מדה אחרת היתה בו, ואם ידע שתועבת מצרים הוא רועי צאן, הלך וסיפר לפרעה שאחיו הגם רועי צאן. (י"ח)

מחלוקת של יוסף ואחיו היתה כי יוסף בחר לו להיות צדיק נבחר שע"י קדושתו ימשוך כל בני אדם להשי"ת, והשבטים בחרו להם להיות כל אחד לפי עבודתו, ובשמים רוצים בבחירת יוסף רק כלל ישראל חפצים בבחירת השבטים. (י"ט)

פרשת ויחי

ויחי יעקב בארץ מצרים כו' כי ע"י בחינת אמת יכולין לחיות גם בארץ מצרים וכתוב אמת ליעקב. (א)

יעקב אבינו לא מת כו', מקרא אני דורש כו' כשאדם דורש ומיגע עצמו, שזה בחי' תורה שבע"פ, יכול למצוא הארה מחיות יעקב אבינו ע"ה, גם בתוך הספר, וגם בשבת מתעורר בחי' יעקב כמ"ש והאכלתיך נחלת

(ט"ו) שפתי צדיק פרשת ויגש. (ט"ז) שפת אמת. (י"ז) ספר הזכות. (י"ח) מכתבי החסידים. (י"ט) שפת אמת.

(א) שפת אמת.

יעקב ע"י הביטול כו' מתעברין מינה כו' וכמ"ש דרשוני וחיו. (ב)

[אח"י 1234567]

חשבעה לי כו' וישתחו ישראל כו' ופרש"י שהי' מטתו שלימה שהרי יוסף מלך כו' ע"ש, ומה ענינו לשבועה זו, ופי' שע"י השבועה שזהו התדבקות כל חיות ז' מדות נתוודע בחינת יוסף ליעקב. (ג)

וישם את אפרים לפני מנשה כו' יוסף הצדיק הי' סבור שאי אפשר שיהי' אפרני אלקים לפני שיקוים נשני אלקים מכל עמלי כדאיתא, אבל יעקב אביו ע"ה סבר אחרת, שאכן יש להקדים את אפרני לפני נשני, ולכן החליף יעקב. (ד)

ענין אפרים ומנשה, אפרני ונשני הוא סור-מרע ועשה טוב, יוסף הצדיק שרצה להקדים את מנשה הלך לפי דרכו, היינו להיות מקודם סור מרע, ויעקב אבינו ע"ה תיקן אז שיתן השי"ת פתיחת הלב לתורה הגם שאין מתוקנים כראוי ועי"ז התארה נוכל אח"כ להיות סור מרע כו', וזה ענין הקדמת הפרנסה לגאולה כמ"ש. (ה)

הגואל אותי מכל רע כו', אין מחשיכין בפני אדם רק מה שיש דרך להאיר, כדאיתא בגמרא אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שיובל נהג. (ו)

יברך את הנערים, נער מלשון גיעור, וזה כח הנשמה לעורר גיצוץ קדוש שבו

ויעקב אבינו ע"ה ברך את זה שיתעורר ויתגבר על הרע. (ז)

וידגו כו' בקרב הארץ ובמדרש פי' כדגים שפותחין פיהם לטיפת מים כאילו לא טעמו, היינו אף שהם בקרב הארץ ועל כרחם עושין מעשים גשמיים מ"מ יהי' עיקר החיות להש"י כמ"ש כי הם חיינו. (ח)

האספו ואגידה לכם כו' איתא אין דור שאין בו כאברהם יצחק ויעקב וגם הם הגם לפי הדור, הגם שבפשיסחה אמרו על דור דור ודורשיו היינו שהדרישה והדורש הנם לפי הדור, ואם דור יתום הוא הרי שהדורש צריך להיות גדול מאד כמו למשל חולה, כמה שהוא יותר מסוכן הריהו זקוק לרופא יותר גדול, מ"מ הפשוט הוא שהגדולים הם לפי הדור, ובפרט, שפעולות הראשונים איננה הולכת לאיבוד, נאמר בתורה האספו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם, מן הסתם לא בהגדה בלבד, אלא שעומד יעקב אבינו ע"ה ופועל באמרתו זו לדור דורות. (ט)

כרע שכב כארי כו' אחרי מעשה דתמר, עמד בכל זאת בתוקפו, ואף שהי' יכול לקחת את הערבון בחזרה ולהתעלם מהדבר עמיד בנסיון ולא עבר על דקדוק קל ח"ו. (י)

כרע שכב כארי כו' היינו שיכול למצוא את תיקונו גם בתוך הימים הרעים. (יא)

(ז) שפתי צדיק. (ח) שפת אמת. (ט) מכתבי החסידים. (י) עיין למעלה בפר' ויגש, שיח שרפי קודש א' וכתבי החסידים. (יא)

(ב) שפת אמת. (ג) שפת אמת. (ד) שיח שרפי קודש ב'. (ה) שפת אמת. (ו) שפתי צדיק.

הצדיקים אמרו שמפרשות הללו יכולין לתקן הרבה, ובודאי שכאשר הצדיקים אומרים כן הוא הדבר. (י"ב)

בן פורת יוסף כו' עלי עין כו' עלי שור, דאיתא בגמרא בשילה חלק יוסף הי' קדשים נאכלין בכל הרואה, ע"י שקידש יוסף הצדיק ראות עיניו, לכן זכה לזה. (י"ג)

פורת עלי עין כו' עולי עין, שאין עין רעה שולטת כדאיתא בגמרא, ולכן עיקר הברכה הוא ביוסף דכ' ישלח ברכה באסמך, במקום הסמוי מן העין, וכן הוא בשבת ברזא דאחד, שנמצא בכל איש ישראל נקודה סתומה ונסתרת. (י"ד)

(י"ב) שיח שרפי קודש ג', ^{אחיד 1234567} (י"ג) שפת אמת. (י"ד) שפת אמת.

^{אוצר החכמה}

ברכות אביך גברו כו' זהו בחינת שבת, ע"י שיודע כי חיות הכל מהשי"ת שיש נקודה פנימית בכל דבר ממנו ית', ועד כמה שיודעים מהנקודה הזאת כן נתברך ונדבק הכל בשורש החיים. (ט"ו)

ויברך יוסף כו' יברך כו' תנעדים כו' לשח התעוררות, פי' לשון נער על שיש בו התעוררות יותר, ותתן ברכה בבחינת ההתעוררות של ישראל והיא בחי' יוסף, הגואל אותי, ולאיוה גאולה הי' צריך יעקב אבינו ע"ה, וי"ל על הנקודה שנשאר בבני"י מהאבות, היינו מגן אברהם, שיש נקודה ממנו בכל איש מישראל שהקב"ה מגין עלי' וכן בכל האבות. (ט"ז)

(ט"ו) ע"פ שפת אמת. (ט"ז) שפת אמת.